

СПОГАДИ ОЧЕВИДЦІВ

Мостіпан Марина Григорівна
1927 р.н., жителька с.Микитяни
(запис 2008 р. Шабалтун Г.І.,
бібліотекаря I категорії)

Дуже важкими були роки голодомору. У людей було мало землі, не було де і чим сіяти, садити. А в кого що вродило, то приходили люди від „советської власті” і забирали все, що було. Селян били, заможніші сім’ї розкуркулювали і виселяли. Люди постійно жили в страху.

Моя мати була калікою. До колгоспу не ходила, а заробляла на прожиття шиттям та вишиванням.

Доводилося їсти різне насіння, лободу та іншу траву. Хто працював у колгоспі, тим давали якусь юшку. Так і виживали. Забороняли збирати колоски у полі. За це сильно били, навіть засуджували.

Серед односельців були так звані „донощики”, які розповідали, в кого є зерно, худоба й інше.

Були випадки, коли від голоду з'їдали своїх дітей. У селі жила тітка Улита, в якої було троє дітей – два хлопчики і дівчинка. Синів вона поїла. Одного разу заманила чужу дівчинку, яка йшла на ставок купатися, і зарізала її. Батьки довго не могли знайти свою дитину. Але все ж таки знайшли (хтось бачив її біля Улити), але там вже було лише її порубане тільце. Я теж бачила це. Його несли, укладене у відро, а зверху було покладено ніжки дівчинки. Це дуже страшно згадувати...

Коритник Лукія Оникіївна
1918 р.н., жителька с.Микитяни
(запис 2008 р. Іващини Н.М.,
секретаря Яхнівської с/р)

У нашій сім'ї було четверо дітей. Батько мав землю, на якій працював сам, корову, коняку і дрібну живність. Коли прийшли до нас забирати майно, то якийсь “добрий дядечко” сказав батькові: “Захочай корову, бо в тебе діти”. А коняку забрали. Шукали зерно, але воно було закопане на леваді, і його не знайшли.

Пізніше нас вигнали із хати. Ми жили у якійсь старій хатині, де не було вікон, лише велика піч. До нас поселили ще якихось людей. Батькові довелося викупляти у них свою ж хату. Він їздив у Херсон, заробив грошей і викупив.

Дуже важко було в ті голодні роки. Люди мерли, як мухи. На них ніхто не звертав уваги. Усі звикли, що хтось помирає: чи то мале, чи то старе. Не було навіть сил їх оплакати. Кожен жив по-своєму. Всі хотіли їсти. Їли навіть своїх дітей, а також трупи.

Тараненко Ольга Григорівна

1927 р.н., жителька с. Микитяни

(2007 р. записала Залевська К.Л., методист РБК)

Хоча я була дитиною, але цей випадок запам'ятала на все життя. У Фисана Порфира напровесні пропала дитина. Шукали всюди: і біля ставу, і по дорогах – не знайшли. На другому кутку села жила така собі Софія з дочкою. Якось її донька зайшла до сусідки баби Стрибини і попросила води. Та, давши попити, запитала: а що ти таке їла, що так пити хочеш? Дівчинка відповіла, що їла м'ясо – ручку з пальчиками. Жах!.. Баба Стрибина здійняла галас.

Зібралися жителі села, представники влади і знайшли в Софіїній хаті у чавуні тіло дитини. Ось так було виявлено, де поділася Порфирова дівчинка.

Софію з дочкою забрали і вивезли із села. Після цього їх ніхто не бачив. А, згадуючи цей жахливий випадок, Софію називали людоджеркою.

Кажуть, що у селі була ще одна жінка, яка відкопувала трупи дітей і варила те м'ясо...

Тараненко Ольга Григорівна

1927 р.н., жителька с. Микитяни

(2007 р. записала Залевська К.Л., методист РБК)

У сім'ї Григорія і Палажки Гаращенко було двоє дітей – Ольга, 1927 року народження, і Антін, 1929-го. Батьки трудилися в колгоспі. Коли настали страшні часи

голодомору, зі слів Ольги Григорівни, хто був багатший, не йшов працювати в колгосп, а виїжджав на Кубань. Деякі сім'ї їздили і в Тамбовську область - міняли ганчір'я на хліб. Щоб врятувати свою сім'ю від голодної смерті, поїхала в Тамбовську область і мати Ольги Григорівни - Палажка. Узяла з собою сім спідниць, дві скатертини, чотири шерстяні хустки та ще деякі речі. Все вона поміняла на хліб, крім однієї хустки, яка була дуже гарна і дорога. Коли Палажка показала хустки, одна із жінок їй сказала: "В тебе ж є дочка, то сховай цю хустину, нехай їй буде". Палажка ту хустку сховала під груди і привезла додому. На Тамбовщині вона не лише міняла ганчір'я, а й важко працювала, заробляючи хліб, сушила сухарі. Отож привезла з собою три пуди жита, три мішки сухарів, хлібину. Зайве, мабуть, говорити, як чекали її появи діти і чоловік. А чоловік Палажки, батько Ольги, тяжко працював у колгоспі. Там варили лінду. Він її приносив додому. Сам пив юшку, а дітям залишав гущу. У Григорія були дуже пухлі ноги, а діти не розуміли і казали, що теж питимуть юшку, щоб й у них були товсті ноги. Коли Григорій лягав спати, наказував дітям: якщо він довго спатиме, щоб гукали дядину, хай вона подивиться, а вони його щоб не будили. Залишився живим чоловік, бо Палажка таки привезла сухарі і хліб...

А хустину, яку привезла Палажка назад із Росії, Ольга накинула, як ішла заміж. Коли почали будувати свою хату, продала її за 700 рублів. Але Ольга на все життя зберегла у пам'яті червоні квіти на чорному полотні...